

УДК 94(477)“185”(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-hist-2025-1-13>**Бірюков Андрій,***аспірант кафедри історії України та всесвітньої історії,**Центральноукраїнський державний університет**імені Володимира Винниченка**a0503412123@gmail.com**ORCID ID: 0009-0005-2164-6278*

ВПЛИВ СУДОВОЇ РЕФОРМИ 1864 РОКУ НА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АДВОКАТУРИ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано розвиток інституту адвокатури в Наддніпрянській Україні в ХІХ столітті після судової реформи 1864 року, умов та підстав набуття статусу адвоката (присяжного повіреного), висвітлено повноваження рад присяжних повірених, аспекти дисциплінарної відповідальності адвоката (присяжного повіреного) з посиланням на норми законодавства щодо регулювання вказаних відносин. Розкрито поняття присяжного повіреного, зазначено відмінності в статусі та правах між присяжним і приватним повіреним. Описано процедуру та порядок оскарження рішень про відмову в прийнятті в присяжні повірені. Зазначено про неможливість оскарження рішень про відмову в прийнятті в присяжні повірені з визначених законодавством підстав. Указано, які особи взагалі не могли здобути статус присяжного повіреного відповідно до вимог законодавства. Відображено перелік визначених законодавством заборон присяжним повіреним на вчинення дій, пов'язаних з їхньою діяльністю: розголошення таємниці, представництво певних осіб, укладення певних угод тощо. Зазначено відносини та питання в діяльності Рад та присяжних повірених, які не були врегульовані чинним законодавством. Указано перелік питань, які самостійно регулювалися Радами присяжних повірених у зв'язку з відсутністю їх регулювання законодавцем (зокрема, щодо процедури та принципів дисциплінарної відповідальності присяжних повірених). Описано процедуру створення Рад присяжних повірених, їх повноваження. Водночас зазначено про їх підконтрольність Судовим платам та загальним зборам присяжних повірених. Відображено спосіб гальмування створення Рад присяжних повірених в судових округах України (Харківському, Київському та Одеському). Зазначено про підстави та мету призупинення владою створення Рад присяжних повірених, про передавання всіх їхніх функцій окружним судам та передавання права надавати статус присяжного повіреного особисто Міністру юстиції. Так, висвітлено дії царського уряду, націлені зупинити становлення та розвиток незалежного інституту адвокатури, передати функції від виборних органів самоврядування присяжних повірених до судів як органів державної влади.

Ключові слова: адвокатська діяльність, адвокатське самоврядування, адвокатура, громадська діяльність, Наддніпрянська Україна, присяжний повірений, судова реформа 1864 року.

Адвокатура за своєю суттю є недержавною інституцією, але тісно поєднаною із системою судочинства, судовою владою. Діяльність адвокатури неможлива без законодавчого визначення її статусу, порядку, умов функціонування, прав та обов'язків тощо. Фактично виникнення повноцінної адвокатури пов'язано саме з ухваленням відповідних законодавчих актів. Тривалий час уважалося, що судова реформа 1864 року надала можливість створити в другій половині ХІХ ст. незалежну професійну адвокатуру в Україні. Однак історичні джерела свідчать про гальмування вказаного процесу царським урядом, фактичне зупинення вказаного процесу, неможливість створити повноцінно незалежну адвокатуру в умовах тогочасного законодавства. Доведення твердження, що принципи незалежності адвокатури за судовою реформою 1864 року були, по суті, декларативними, а влада вживала всіх заходів для зупинення процесу становлення та діяльності незалежної адвокатури, зумовлюють мету й актуальність представленого дослідження.

Особливостям реалізації судової реформи 1864 року присвячено праці сучасних дослідників В. О. Святоцької (Святоцька В., 2009), Н. М. Бакаянної (Бакаянова Н. М., 2015), І. В. Корнієнко (Корнієнко І. В., 2018), Ю. М. Левчук (Левчук Ю. М., 2017), Н. О. Обло-вацької (Обловацька Н. О., 2013) та ін. Більшість указаних дослідників вважає, що судова реформа 1864 року запровадила демократичні засади створення компетентної і самоврядної організації адвокатів, уможливила подальший розвиток інституту адвокатури в Наддніпрянській Україні, сприяла перетворенню присяжних повірених на незалежних представників зі своєю самоврядною організацією. Однак, на нашу думку, створення адвокатури фактично було пригальмовано державою до її повного утворення як самостійного інституту, з огляду на що неможливо стверджувати про розвиток незалежної та демократичної адвокатури внаслідок указаної реформи.

Більша частина українських земель протягом ХІХ ст. перебувала в складі дев'яти губерній Російської імперії (Київської, Волинської, Катеринославської, Подільської, Полтавської, Таврійської, Харківської, Херсонської, Чернігівської). Становлення адвокатської справи на цих територіях визначалося Судовими статутами, які містили чотири закони: Установ судових установлень, Статут цивільного судочинства; Статут кримінального судочинства; Статут про покарання, що накладаються мировими судьями. Ці закони прийнято називати судовими статутами 1864 року. В Іменному Указі Олександра ІІ Урядуючому Сенату від 20 листопада 1864 року про опублікування Судових Статутів зазначалося: «Розглянувши ці проєкти, Ми вважаємо, що вони вповні відповідають бажанню Нашому впровадити в Росії суд скорий, правий, милостивий і рівний для всіх підданих наших, піднести судову владу, дати їй належну самостійність і узагалі утвердити в народі Нашому ту повагу до закону, без якої неможливий суспільний добробут і яка має бути постійним керівником дій всіх і кожного, від вищого до нижчого»¹.

Відповідно до Установ судових установлень (1864 р.), інтереси в судах могли представляти два види представників: присяжні або приватні повірені. Присяжні повірені зобов'язані були прийняти професійну присягу присяжного повіреного та перебувати в корпорації присяжних повірених. Приватні повірені займалися наданням правничої допомоги (адвокатською практикою) індивідуально й у корпорації не перебували.

Присяжні повірені – адвокати, що працювали при судових місцях (судових палатах та окружних судах) та склали присягу перед вступом на посаду; приватні повірені – адвокати, що могли брати участь у справах лише за довіреністю від однієї зі сторін спору та з дозволу суду. Саме використання терміна «присяжні» означає, що особа є такою, що прийняла присягу та, відповідно, зобов'язалася чесно й сумлінно виконувати покладені обов'язки, поважати суд і владу. Термін «повірений» означав, що особа мала право діяти від імені довірителя, представляти його права й захищати інтереси².

У ст. 353 Установ судових установлень зазначалося, що присяжні повірені перебували при судових місцях для заняття справами за вибором і дорученням позовників, обвинувачених та інших осіб, що беруть участь у справі, а також за призначенням в окремих випадках радою присяжних повірених і голів судових місць³.

У ст. 354 Установ судових установлень уперше визначалися вимоги до присяжних повірених. Таким вимогами були: досягнення 25-річного віку, наявність вищої юридичної освіти, юридичного стажу, який мав складати не менш ніж п'ять років на посадах, що дають навички зі здійснення судочинства, або не менш ніж п'ять років помічника присяжного повіреного. До

¹ Высочайший указ Правительствующему Сенату от 20 ноября 1864 г. «Об учреждении судебных установлений и о Судебных Уставах». Полное Собрание Законов Российской Империи. Собр. 2. Т. XXXIX. Отд. II. № 41473. Санкт-Петербург, 1867.

² Там же. С. 209–214.

³ Там само. С. 209.

стажу помічника присяжного повіреного прирівнювалася спеціальна підготовка в присяжного повіреного та під його керівництвом.

Ця ж стаття Установ судових установлень визначала поняття юридичного стажу та вказувала, що охочі стати присяжним повіреним мали служити по судовому відомству на таких посадах, які надавали практичні знання провадження судових справ; бути кандидатами на посади по судовому відомству; займатися судовою практикою як помічники присяжного повіреного. У всіх трьох випадках передбачався п'ятирічний термін⁴.

Крім указанного, особа, що мала намір стати присяжним повіреним, повинна була відповідати морально-етичним вимогам, мати бездоганну репутацію, яку оцінювали при наданні статусу приватного повіреного. Відмова в прийнятті в присяжні повірені з формальних мотивів могла бути оскаржена в судовій палаті, а потім і в Урядуючому сенаті. Але відмова, яка базувалася на моральній оцінці особистості кандидата, взагалі не підлягала оскарженню. Особи, яких рада визнала такими, що відповідають всім вимогам, зараховувалися радою до числа присяжних повірених. Потім судова палата вносила їх до списку присяжних повірених округу, підписувала їм свідоцтво, видане радою, та здійснювала публікацію про їх прийняття (Обло-вацька Н. О., 2013, с. 70–72).

Установи судових установлень також визначали, які особи не могли бути присяжними повіреними, а саме: особи, що не досягли 25-річного віку; іноземці; особи, які обіймали посади на державній службі та ті, що займали виборні посади, за винятком осіб, які обіймали почесні чи громадські посади безоплатно; оголошені боржниками чи банкрутами (неспроможні боржники); особи, щодо яких винесено судові рішення з позбавленням чи обмеженням дієздатності, а також священнослужителі, позбавленні духовного сану за рішенням церковного суду; особи, яких виключено зі служби по суду або з духовного відомства за пороки або ж з товариств і дворянських зібрань рішеннями цих зібрань, до яких вони належали, та ін.⁵

Також не могли бути присяжними повіреними особи, які перебувають під слідством за злочини й проступки, що тягнуть за собою позбавлення чи обмеження прав стану; особи, яким судом заборонено представляти чужі інтереси, та особи, раніше виключені із числа судових повірених

Водночас законодавство не визначало поняття «особи, які обіймали почесні чи громадські посади безоплатно», з огляду на що Ради присяжних повірених фактично самостійно його тлумачили та безспідставно вважали, що суспільно корисна робота з надання допомоги бідним і нужденним без отримання винагороди мала розцінюватися як почесна (Птицын В. В., 1894, с. 52–53, 55).

Присяжними повіреними також не могли бути чиновники та професори закладів вищої освіти. Фактично професорів прирівнювали до чиновників, оскільки вони, як і чиновники, підпорядковувалися керівництву. А. Вертеловський зазначав, що якщо професор замість стежити за успіхами науки, готуватися до читання лекцій й удосконалювати систему викладання буде займатися участю в судових справах як присяжний повірений, то він не матиме змоги задовольнити потреби студентів в університеті (Вертеловский А., 1880, с. 27–28).

Також існували вимоги щодо віросповідання. Особи нехристиянського віросповідання могли стати присяжними повіреними лише з дозволу Міністерства юстиції і за умови виконання певних додаткових умов⁶.

У «Журналі цивільного і кримінального права» натрапляємо на відвертий антисемітський допис: «...євреї створили негативну репутацію адвокатури, але саме вони є найбільш талановитими, уважними адвокатами, що всіма засобами відстоюють інтереси довірителя. Але невже

⁴ Высочайший указ Правительствующему Сенату от 20 ноября 1864 г... С. 209

⁵ Судебные уставы 20 ноября 1864 г. с изложением рассуждений, на коих они основаны. Ч. 1. Санкт-Петербург, 1867. С. 219.

⁶ Высочайший указ Правительствующему Сенату от 20 ноября 1864 г... С. 288–289.

росіяни винні, що історичні причини завадили виробити в них спритність і що конкуренція з євреями для них є небезпечною і навіть просто неможливою»⁷.

Варто зазначити, що до присяжних повірених висували навіть більш жорсткі вимоги, ніж до суддів окружних судів. Так, відповідно до ст. 203 Установи судових установлень, для призначення на посаду члена окружного суду вимагався стаж три роки; для того ж щоб стати присяжним повіреним, був необхідний п'ятирічний юридичний стаж.

У статті 379 Установ судових установлень визначено порядок та процедуру отримання статусу присяжного повіреного. Згідно з порядком, особа мала подати документи та відповідне клопотання до Ради присяжних повірених. З клопотанням мали буди надані всі документи для підтвердження відповідності особи умовам вступу до присяжних повірених. Також мало бути вказано місце проживання особи⁸.

Після розгляду документів Рада присяжних повірених шляхом винесення постанови ухвалювала одне з двох рішень: або прийняти особу до присяжних повірених, або відмовити в цьому. Указана постанова надходила до суду, у якому мав вести діяльність присяжний повірений, і вже потім суд своїм розпорядженням приводив таку особу до присяги. Лише після присяги такого присяжного повіреного заносили до списків. Присяжні повірені могли практикувати в усіх судах відповідного округу, до судової палати якого вони були приписані. До того ж присяжні повірені могли вести діяльність і в судах іншого округу, але для цього присяжний повірений мав бути в підпорядкуванні Ради повірених того суду, який розглядав конкретну справу (Святоцька В., 2009, с. 148–149).

Присяжним повіреним заборонялося: 1) купувати або набувати в інший спосіб на своє ім'я або на ім'я підставних осіб права по судових справах, які вони ведуть; 2) вести справи як повірені проти своїх батьків, дружини, дітей, рідних братів, сестер, дядьків і двоюрідних братів та сестер; 3) бути повіреними обох сторін або переходити в тій самій справі від однієї сторони до іншої; 4) розголошувати довірені їм довірителями таємниці не тільки під час судового процесу, а й після його закінчення. За вказані умисні порушення присяжний повірений міг бути притягнутий до кримінальної відповідальності⁹.

За судовими статутами 1864 року, інститут присяжних повірених створювався як незалежна професійна організація. Це передбачало та надавало можливість об'єднуватися присяжним за територіальним принципом (за кожним окремим округом судової палати). Об'єднання присяжних повірених здійснювалося шляхом загальних зборів відповідною Радою.

До того ж Ради присяжних повірених створювалися при Судовій палаті округів, які здійснювали функції контролю щодо Рад присяжних повірених. До функцій Рад присяжних повірених належали право прийняття та виключення осіб із числа присяжних повірених, установлення обов'язкових правил для присяжних повірених, розгляд скарг на дії присяжних повірених, нагляд за діяльністю присяжних повірених, за виконанням ними обов'язків, дотриманням правил, морально-етичного стану (Медведчук В. В., 2002, с. 8–9). Передбачалося щорічне звітування ради перед загальним збором Рад за свою діяльність.

Як видно із зазначеного, крім вищевказаних адміністративних функцій, Рада присяжних повірених була наділена дисциплінарними.

За вчинки, несумісні зі званням присяжного повіреного, адвокат підлягав дисциплінарній відповідальності перед Радою присяжних повірених, що виступала як перша інстанція, і судовою палатою в другій інстанції. (Левчук Ю. М., 2017, с. 78–79).

Однак Установи судових установлень не визначали принципів щодо дисциплінарної відповідальності присяжних повірених. Єдиною нормою, яка стосувалася дисциплінарних про-

⁷ Гребенщиков М. Г. Отчет Санкт-Петербургского совета присяжных поверенных за 1882–83 год. *Журнал Гражданского и Уголовного Права*. 1883. Книга 6 (Июнь). С. 18.

⁸ Там само. С. 212.

⁹ Высочайший указ Правительствующему Сенату от 20 ноября 1864 г... С. 291.

ваджень, був п. 2 ст. 367 нормативного акта «Утворення судових установ». У вказаній нормі містяться пункти про «розгляд скарг на дії присяжних повірених», а також «про нагляд за точним виконанням ними законів, закріплених правил і всіх узятих на себе обов'язків з користю для довірительів» (Черкасова Н. В., 1987, с. 103).

Відповідно до ст. 368 Утворення судових установ, до присяжного повіреного могли бути застосовані такі види дисциплінарних стягнень: 1) попередження; 2) догана; 3) заборона здійснювати обов'язки повіреного протягом визначеного радою строку, але не більше року; 4) виключення зі стану присяжних повірених; 5) в особливо важливих випадках передання присяжного повіреного кримінальному суду. У примітці до цієї статті закріплювалося важливе правило про те, що особи, виключені із числа присяжних повірених, позбавлялися права повторного вступу в це звання в межах держави (Чистяков О. І., 1991, с. 72–74).

Зауважимо, що процедура дисциплінарного провадження (підстави порушення дисциплінарного провадження, принципи доказування вини присяжного повіреного, порядок розгляду дисциплінарного провадження, строк притягнення до дисциплінарної відповідальності, тощо) не була регламентована. Це призвело до того, що практика дисциплінарних проваджень в кожній Раді була різною (Гернет М. Н. (а), 1916, с. 283–284).

Весь цей час функції щодо прийняття до присяжних повірених та дисциплінарних проваджень щодо них здійснювали окружні суди. Так, орган, у якому присяжний повірений вів діяльність, мав повне право притягувати його до дисциплінарної відповідальності та застосовувати будь-яке дисциплінарне стягнення, передбачене ст. 368 Утворення судових установ. До того ж у разі виключення «неугодного» присяжного повіреного зі стану присяжного повіреного останній позбавлявся права повторного вступу в це звання в межах держави. Зазначене призвело до того, що присяжні повірені під загрозою бути притягнутим до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з іншою позицією по справі (зокрема, у кримінальних провадженнях) не здійснювали належним чином захисту прав своїх довірительів. Загалом, сам факт можливості здійснення дисциплінарного провадження не органом незалежної професійної корпорації (не Радою присяжних повірених), а судом свідчить про можливість тиску на присяжних повірених.

Установи судових установлень від 20 листопада 1864 року визначали ради присяжних повірених як орган адвокатського самоврядування¹⁰. Так, у статті 357 зазначалося, що в кожному судовому окрузі присяжні повірені обирали зі свого осередку Раду присяжних повірених, голову ради та його товариша (заступника). До того ж члени Ради, її голова та товариш голови могли бути обрані тільки присяжними повіреними й тільки із числа присяжних повірених, які належали до відповідного судового округу. Зазначене свідчить про організацію діяльності присяжних повірених на засадах самоврядування.

19 жовтня 1865 року затверджено «Положення про введення в дію Судових Статутів», згідно з якими нагляд за діяльністю присяжних повірених покладено на Раду присяжних повірених. Але до моменту створення рад присяжних повірених їхні функції та повноваження надано відповідним окружним судам¹¹.

Варто зазначити, що окружні суди в українських губерніях запроваджувалися з деяким запізненням та не повною мірою. Під юрисдикцією Харківської судової палати перебували Харківський, Ізюмський, Сумський, Полтавський, Лубенський, Таганрозький окружні суди. Під юрисдикцією Одеської судової палати – Одеський, Вінницький, Херсонський, Єлисаветградський, Катеринославський, Сімферопольський, Кам'янець-Подільський і Кишинівський окружні суди. Київській судовій палаті підпорядковувалися Київський, Уманський, Житомирський, Луцький, окружні суди, які створили в червні 1880 року.

¹⁰ Высочайший указ Правительствующему Сенату от 20 ноября 1864 г. ..., С. 209–214.

¹¹ Положение о введении в действие Судебных уставов: Высочайше учрежденное 19 октября 1865 г. Полное Собрание Законов Российской Империи. Собр. 2. Т. XL. № 42587. Санкт-Петербург, 1867. С. 74–84.

В українських губерніях першим судовим округом, заснованим 1867 року на основі нових Судових статутів, був Харківський, діяльність якого поширювалася на Харківську, Курську, Орловську й Воронежську губернії. 1868 року засновано Одеський судовий округ, до якого уналежнено Херсонську, Катеринославську, Таврійську, Подільську губернії та Бессарабську області. 1880 року засновано округ Київської судової палати, територія якого охоплювала Київську, Чернігівську, Волинську та Могильовську губернії.

Незважаючи на те що окружні суди в Україні перебували в процесі створення, з 5 грудня 1874 року в Російській імперії взагалі призупинено створення Рад присяжних повірених (адвокатів) (Гернет М. Н. (b), 1916, с. 7).

Таке призупинення передбачалося Височайшим повелінням від 5 грудня 1874 року, яким припинялося подальше утворення нових рад присяжних повірених в округах, де вони ще не були створені, та водночас припинено дію дійсних Рад присяжних повірених з переданням їх функцій окружним судам¹². Водночас влада посилялася на те, що створені ради не виправдали покладених на них завдань нагляду за гідністю й моральною чистотою в діях присяжних повірених. Також уряд висловив твердження, що створення Рад присяжних повірених в інших округах є передчасним.

Але 6 травня 1874 року, до вказаного Височайшого повеління від 5 грудня 1874 року, було створено Харківську раду в складі семи осіб: І. О. Клопов (1835–1907), С. Ф. Морошкін (1844–1900), М. В. Жученко (1840–1880), О. М. Зайцев (1840–1904) та ін. Її першим головою обрано відомого адвоката М. В. Жученка (Гессен І. В. (a), 1916, с. 229).

Спроби відкрити раду присяжних повірених у Києві були категорично відхилені владою. Тільки в 1905 році Ради присяжних повірених створено в Київському та Одеському судових округах (Гвозд'їй В. А., 2020, с. 56–58; Корнієнко І. В., 2018, с. 9).

Одеська рада присяжних повірених створена в 1904 році за велінням імператора Миколи II «Об образовании при Казанской, Одесской и Саратовской Судебных палатах Советов присяжных поверенных» від 10 листопада 1904 року. Фактично Рада присяжних повірених почала діяти після 26 лютого 1905 року, коли на загальному зібранні присяжних повірених, у присутності 124 осіб було обрано 15 членів цієї ради (Бакаянова Н. М., 2015, с. 16).

В аспекті призупинення реформи щодо створення незалежної адвокатури варто звернути увагу, що ще 19 жовтня 1865 року були введені тимчасові правила, згідно з якими Міністр юстиції особисто ухвалював рішення про вступ до адвокатури (Бакаянова Н. М., 2015, с. 14), яке було визначене Судовими статутами від 20 листопада 1864 року. Загалом же в Україні до 1917 року існували тільки три округи судових палат – Харківський, Київський та Одеський. Відповідно, тільки три ради присяжних повірених указаних округів.

З огляду на наведені факти, можна стверджувати, що царська влада була незацікавлена в існуванні незалежної адвокатури та, розпочавши її створення, дуже швидко (19 жовтня 1865 року) вжила заходів для зупинення її повноцінного становлення й функціонування. Так, задекларувавши вільний доступ до професії відповідно до порядку та вимог до кандидатів, визначених у Судових статутах, реальне право на прийняття до присяжних повірених було передано винятково Міністру юстиції. Водночас якщо Судовими статутами передбачалося право оскарження відмови в прийнятті до присяжних повірених Радою, то рішення Міністра юстиції фактично оскарженню не підлягало. Зазначеним повністю нівельовано демократичний принцип прийняття до корпорації присяжних повірених Радою, оскільки рішення ухвалювала єдина посадова особа, а не колегіальний орган. Варто зазначити, що відмова в прийнятті до присяжних повірених, яка базувалася на моральній оцінці особистості кандидата, взагалі не підлягала оскарженню. Так, Міністр юстиції мав передбачене законом право не приймати

¹² О приостановлении временно дальнейшим учреждением Советов присяжных поверенных в округах тех Судебных палат, где оные до сего времени еще не открыты: Сенатский указ от 5 декабря 1874 г. *Полное Собрание Законов Российской Империи*. Собр. 2. Т. XLIX. Отд. 2. № 54130.

осіб до присяжних повірених з огляду на негативну оцінку моральних якостей кандидата, що свідчить про відсутність демократичного доступу до професії, оскільки в такому разі органи державної влади могли відмовляти в прийнятті до присяжних повірених з будь-яких надуманих мотивів, зокрема політичних та релігійних.

Тож попри низку прогресивних моментів судової реформи 1864 року (чітко визначених вимог до кандидата в присяжні повірені, порядку набуття статусу присяжного повіреного, видів дисциплінарних стягнень, які могли бути застосовані до присяжного повіреного, створення Рад присяжних повірених із широкими повноваженнями), указані принципи адвокатури були, по суті, декларативними, а їх упровадження зупинено через острах царської влади з огляду на швидку демократизацію судової системи.

Список літератури

1. Бакаянова Н. М., 2015. История возникновения адвокатского самоуправления на Украинских землях. *Вісник Запорізького національного університету*. №3. Запоріжжя. 13–20.
2. Вертеловский А., 1880. *Реформы Александра II. Исторический очерк*. Харьков: Университетская типография.
3. Гвоздій В. А., 2020. *Адміністративно-правовий статус органів адвокатського самоврядування: дис... канд. юр. наук: 12.00.07*. Тернопіль.
4. Гернет М. Н., 1916 (а). *История русской адвокатуры. Т. 2*. Москва: Издание советов присяжных поверенных.
5. Гернет М. Н., 1916 (б). *История русской адвокатуры. Т. 3 [Кн. 1]*. Москва: Издание советов присяжных поверенных.
6. Гессен И. В., 1914. *История русской адвокатуры. Т. 1*. Москва.
7. Корнієнко І. В., 2018. Організація адвокатури в південноукраїнських губерніях кінця ХІХ – першої чверті ХХ ст.: порівняльно-правова характеристика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 1 (36)*. Одеса. 8–12.
8. Левчук Ю. М., 2017. *Київська судова палата в державному механізмі Російської імперії (1880–1917): історико-правове дослідження : дис. ... канд. юр. Наук: 12.00.01*. Харків.
9. Медведчук В. В., 2002. *Історія адвокатури України*. Київ.
10. Обловацька Н. О., 2013. Адвокатура України та Росії у другій половині ХІХ ст. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., 18 квітня 2013 р. Київ, ун-т ім. Б. Грінченка*. 70–77.
11. Птицын В. В., 1894. *Древние адвокаты и наши присяжные цицероны*. Санкт-Петербург: Типо-литография И. В. Цветкова.
12. Святоцька В., 2009. Інститут присяжних повірених на території України за судовими статутами 1864 р. *Право України*. № 8. 47–153.
13. Черкасова Н. В., 1987. *Формирование и развитие адвокатуры в России, 60–80 годы XIX века*. Москва.
14. Флейшиц Е. 1910. О женской адвокатуре. *Право: Еженедельная юридическая газета*. 1910. № 2–3. 146.
15. Чистяков О. И., 1991. *Российское законодательство X–XX веков. Т. 8. Судебная реформа*. Москва.

Andrii Biriukov

THE IMPACT OF THE JUDICIAL REFORM OF 1864 ON THE DEVELOPMENT OF THE BAR IN NADDNIPRIANSHCHYNA UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

The article contains an analysis of the development of the institution of advocacy in the Nadnipryansk Ukraine in the 19th century after the judicial reform of 1864; the conditions and grounds for acquiring status of sworn attorneys, aspects of the disciplinary responsibility of a lawyer (attorney at law) with reference to the provisions of the law regulating the said relations. The concept of a sworn attorney is revealed, the differences in status and rights between a sworn attorney and a private attorney are noted. The procedure and order of appealing decisions on refusal to accept as the sworn attorneys is described. It is stated that

it is impossible to appeal decisions refusing to admit attorneys to the sworn attorney on grounds specified by law. It is indicated which persons cannot obtain the status of a sworn attorney in accordance with the law. A list of restrictions that the law imposes on sworn attorneys regarding their actions related to professional activities: regarding disclosure of secrets, representation of a person, conclusion of contracts, etc. is provided. The relations and issues in the activities of Councils and sworn attorneys that were not regulated by current legislation are indicated. A list of issues that were independently regulated by the Councils of Sworn Attorneys due to the lack of their regulation by the legislator (including the procedure and principles of disciplinary liability of sworn attorneys) is indicated. The procedure for creating a councils of sworn attorneys and its significance are described. At the same time, it is stated that they are under the control of the Court Chamber and the general meeting of sworn attorneys. The method of inhibiting the creation of Councils of Jury Attorneys in the judicial districts of Ukraine (Kharkiv, Kyiv and Odesa) is reflected. The reasons and purpose of the authorities' suspension of the creation of the Councils of sworn attorneys, the transfer of all their functions to district courts, and the transfer of the right to grant the status of a sworn attorney personally to the Minister of Justice are indicated. Thus, the actions of the tsarist government aimed at stopping the formation and development of an independent institute of the bar, transferring functions from elected self-government Councils of sworn attorneys to courts as authorities of state power, are highlighted. The above facts indicate the tsarist authorities' disinterest in the existence of an independent sworn attorneys and prove that, having begun its creation, the authorities took all measures to inhibit the creation and development of an independent bar, to level all declared democratic principles by adopting relevant legislative acts.

Key words: advocacy activity, advocacy self-government, advocacy, public activity, Dnipro Ukraine, sworn attorney, judicial reform of 1864.

References:

1. Bakayanova N. M., 2015. Istorija vznikovenija advokatskogo samoupravlenija na Ukrainiskih zemljah. [History of the emergence of lawyer self-government in the Ukrainian lands]. *Visnyk Zaporiz'koho nacional'noho universytetu*. №3. Zaporizhzhia. 13–20. (In Russian).
2. Vertelovskij A., 1880. *Reformy Aleksandra II. Istoricheskij ocherk*. [Reforms of Alexander II. Historical essay]. Harkov: Universitetskaja tipografija, (In Russian).
3. Hvozdič V. A., 2020. *Administrativno-pravovij status orhaniv advokatskoho samovryaduvannja* [Administrative and legal status of bar self-government institutions.]: dys... kand. yur. nauk: 12. 00. 07. Ternopil. (In Ukrainian).
4. Gernet M. N., 1916. *Istorija russkoj advokatury* [History of Russian Advocacy]. T. 2. Moskva: Izdanie sovetov prisjajznych poverennyh. (In Russian).
5. Gernet M. N., 1916. *Istorija russkoj advokatury*. [History of Russian advocacy.] T. 3 [Kn. 1]. Moskva: Izdanie sovetov prisjajznych poverennyh. (In Russian).
6. Gessen I. V., 1914. *Istorija russkoj advokatury*. [History of Russian advocacy.]. T. 1. Moskva. (In Russian).
7. Korniyenko I. V., 2018. Orhanizacija advokatury v pivdennoukrayinskyh huberniyah kincya XIX – pershoji chverti XX st.: porivnyalno-pravova harakterystyka. [Organization of the Bar in the Southern Ukrainian Provinces of the Late 19th – First Quarter of the 20th Century: Comparative Legal Characteristics.], *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*. 1 (36). Odesa, 8–12. (In Ukrainian)
8. Levchuk Yu. M., 2017. *Kyivska sudova palata v derzhavnomu mexanizmi Rosijskoyi imperiyi (1880–1917): istoryko-pravove doslidzhennja* [The Kyiv Court Chamber in the State Mechanism of the Russian Empire (1880–1917): Historical and Legal Research.]: dys. ... kand. yur. nauk.: 12. 00. 01. Xarkiv. (In Ukrainian).
9. Medvedchuk V. V., 2002. *Istoriya advokatury Ukrayiny*. [History of the Ukrainian Bar]. Kyiv. (In Ukrainian).
10. Oblovacka N. O., 2013. Advokatura Ukrayiny ta Rosiyi u druhij polovyni XIX st. [Advocacy in Ukraine and Russia in the Second Half of the 19th Century] *Doslidzhennja molodyx uchenyx u konteksti rozvytku suchasnoyi nauky: materialy III Vseukr. nauk.-prakt. konf., 18 kvitnya 2013 r. Kyiv, un-t im. B. Hrinchenka*. 70–77. (In Ukrainian).

11. Pticyн V. V., 1894. *Drevnie advokaty i nashi prisjazhnye cicerony*. [Ancient lawyers and our Ciceronian jurors]. Sankt-Peterburg: Tipolitografija I. V. Cvetkova. (In Russian).
12. Svyatocka V., 2009. Instytut prysyazhnyh povirenyh na terytoriyi Ukrayiny za sudovymy statutamy 1864 r. [The Institute of Sworn Attorneys on the territory of Ukraine under the judicial statutes of 1864.]. *Pravo Ukrayiny*. № 8. 147–153. (In Ukrainian).
13. Cherkasova N. V., 1987. *Formirovanie i razvitie advokatury v Rossii, 60–80 gody XIX veka*. [Formation and development of the legal profession in Russia, 60–80s of the 19th century.]. Moskva. (In Russian).
14. Flejshic E. 1910. O zhenskoj advokature. [About women's advocacy.]. *Pravo: Ezhenedelnaja juridicheskaja gazeta*. 1910. № 2–3. 146. (In Russian).
15. Chistjakov O. I., 1991. *Rossijskoe zakonodatel'stvo X–XX vekov*. T. 8. *Sudebnaja reforma* [Russian legislation of the 10th – 20th centuries. Vol. 8. Judicial refoorma]. Moskva. (In Russian).